

17. Руденский Е.В. Коммуникативная компетентность личности // Е.В. Руденский. Социальная психология: Курс лекций. – М.: ИНФРА-М; Новосибирск: НГАЭиУ, 1998. – С. 100-109.
18. Слуцкий В.И. Элементарная педагогика, или Как управлять поведением человека: Книга для учителя. – М.: Педагогика, 1982. – 191с.
19. Personality, roles and social behavior/ Ed. By W.Ickes & E.S.Knowles. – N.Y., etc.: Springer, 1982. – 362 p.

УДК 378.147

Т.В. Гомозова

ФОРМУВАННЯ ЕСТЕТИЧНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ЕТНОМУЗИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ У МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ

У даній статті розглядається актуальність формування естетичного ставлення до етномузичних цінностей, як одного з необхідних факторів професіоналізму майбутніх учителів.

In the given article the actuality of forming of esthetics filing is considered as one of necessary factors of professionalism of future teachers

Постановка проблеми. Проблема формування у студентів естетичного ставлення до етномузичних цінностей набуває особливої значущості в умовах становлення української державності, відродження української національної культури. Першорядне значення для здійснення цієї мети має розробка стратегії виховання, освіти і культури. Ідея про те, що найважливішою метою освіти є формування всебічно розвиненої людини, мала значний вплив на більшість педагогічних учень минулих епох. У наш час ця ідея набула принципово нового змісту. Перш за все виникло питання, як пов'язати цю мету із загальною тенденцією професійної підготовки до вузької спеціалізації. У зв'язку з цим особливо важливе значення має підготовка працівників педагогічного профілю. Так, завдання будь-якого педагога, що викладає окремий спеціальний предмет, полягає не тільки у тому, щоб навчити учнів цього предмету, а й у вихованні в них деякого типу світогляду.

В умовах розбудови української держави реальною методологічною основою виховання як соціального явища є ідеологія незалежної держави України, ідеологія державотворення, зорієнтована на загальнолюдські та національно-культурні цінності. Одним із найпотужніших засобів національного виховання є мистецтво. Естетичні засоби впливу етномузичних цінностей на особистість є найбільш дієвими і творчо розвиваючими, оскільки формують найважливіші людські якості.

Актуальність зазначеного дослідження полягає у тому, що воно спрямоване на вирішення проблеми, яка має соціальне, психологічне та педагогічне значення.

Аналіз останніх досліджень. У педагогічній літературі естетичне ставлення студентів до етномузичних цінностей розглядається, як цілеспрямований процес пізнання цінностей мистецтва, усвідомлення значущості національної музичної культури і, звідси, формування громадянської гідності та гордості за досягнення національного мистецтва в цілому (Р. Береза, Ю. Бондаренко, С. Горбенко, О. Олексюк, В. Чорнобай, Г. Шостак, Л. Коваль, О. Рудницька, О. Щолокова, Л. Масол, В. Бутенко).

Мета статті полягає у визначенні необхідності формування естетичного ставлення до етномузичних цінностей майбутніх учителів, які навчаються у педагогічних коледжах.

Виклад основного матеріалу. Одним із найголовніших аспектів проблеми формування естетичного ставлення є її педагогічний аспект. Він стає важливим завданням педагогічної науки і шкільної практики в удосконаленні всієї навчально-виховної діяльності. Тому в законі про освіту України та Державній національній програмі «Освіта» (Україна, XXI ст.)

наголошується, що особистість, її духовний розвиток, формування світоглядної культури, і життєвої позиції повинні бути у центрі діяльності всіх освітніх закладів.

Вагомий внесок у справу формування естетичного ставлення має зробити педагогічна наука, яка, з одного боку, завжди була і є провідником суспільства в галузі освіти і виховання, а з іншого – формує педагогічні кадри, які мають забезпечити докорінне оновлення сучасної школи на засадах широкого використання національних цінностей, традицій, звичаїв, національної педагогічної спадщини. Перед психолого-педагогічними науками постає питання про те, що потрібно зробити, щоб сьогоднішній випускник ВУЗу став носієм і провідником національного відродження, здатним до подвижницької праці справжнього патріота і громадянина.

Через пізнавання етномузичних цінностей йде формування творчої активності учнів. Сформованість творчої, працелюбної особистості, цивілізованого господаря, його духовна культура, також є невід'ємною складовою національної культури майбутнього громадянина.

У процесі вивчення історії українського народу та його спадщини йде виховання у студентів поваги до Конституції, законів України, національної символіки, глибоке розуміння її значущості у житті суспільства.

Провідною ідеєю виховання у педагогічній спадщині В.Сухомлинського є синівська вірність Вітчизні, землі, народові. Видатний педагог постійно підкреслював, що справжнє народження дитини, як громадянина, мислячої, натхненої благородними ідеями особистості, трудівника, борця за торжества правди і щастя, сім'янина відбувається тоді, коли дитина відчуває себе часткою народу, і в ній, як сонячний промінь у краплі води, відображується багатвікова історія цього народу, його велич і слава, його любов і надія.

Він вважав, що джерелом, яке живить могутнє почуття любові до Вітчизни, є любов до матері, батька, рідного куточка землі, захоплення величчю своєї Батьківщини, її минулим і нелегким сьогоденням.

На думку В.Сухомлинського, формування особистості включає в себе пізнання, розуміння людиною своєї Батьківщини, становлення патріотичного, національного характеру. Важливим джерелом творчості людини є народна педагогічна мудрість, найкращі виховні традиції народу [5: 102].

Принципи народності у вихованні В.Сухомлинський відстоював у всіх своїх педагогічних працях. Він засмучувався, що за його життя цей принцип ігнорувався, школярі не знали коріння свого народу, звичаїв, традицій. У листі до дослідника чуваської етнопедагогіки Г.Волкова він писав: "Про народну педагогіку ніхто серйозно до цього часу не думав, і очевидно це завдало великої шкоди педагогіці. Я впевнений, що народна педагогіка – це зібрання духовного життя народу. В народній педагогіці розкриваються особливості національного характеру, обличчя народу».

Корифеї педагогіки вважали, що школа – це колыска народу. Її покликання – з покоління в покоління відтворювати народ, націю, виховувати молодь у душі вірності ідейним, моральним і трудовим традиціям батьків, дідів. З перших днів перебування у школі потрібно вводити дітей у чарівний світ культурно-історичних надбань рідного народу. Глибоке засвоєння рідної культури, історії як цілісності духовного життя народу – одна із найголовніших умов формування активної творчої особистості, формування в неї національних почуттів.

Сучасні українські педагоги відмічають, що естетичне ставлення, формування якого у дітей та молоді є сьогодні актуальною проблемою педагогічної науки відіграє активну роль у згуртуванні українського етносу, його мобілізації на захист політичних і економічних інтересів держави. Водночас вона виступає визначальною у взаємодії української нації з іншими народами, з національними меншинами, бо в них органічно пов'язані усвідомлення своєї національної незалежності й уявлення про інші етноси.

Так, народна пісня землі української – це насамперед історія землі української та невмирущість духу народного, це глибинний світ реального життя й боротьби, світ надій – сповідань, які не покидають людину і в найтяжчі лихоліття [3: 19].

Упродовж своєї буремної історії наш волелюбний народ проніс безмірну людяність, сердечність і любов. Очевидно тому українська народна творчість у своїх поетичних засіках і в пам'яті людській найбільше має пісень про кохання. Вони сповнені особливого чару та, як і козацькі пісні, є вершиною народної поезії. Українські пісні про кохання ввібрали у себе всю розмаїтість почуттів, усю глибину людської душі.

Обсяг жанрового багатства нашої народної поезії воістину невичерпний. Українська народна пісня пережила всі лихоліття і з глибини сивих віків донесла в наше сьогодення думи й почуття, болі і сподівання народу. Значно менше пощастило образотворчому фольклору. Зокрема народній картинці. Невблаганний час, стихійні лиха, війни та інші несприятливі обставини завдали непоправної шкоди українському образотворчому мистецтву, а багато шедеврів взагалі втрачено назавжди. Однак і те, що дійшло до нас, – малювання, вишивки, писанки тощо – і сьогодні вражає найвибагливіших цінителів глибинним змістом, непотворним національним колоритом.

Невсипущою працею багатьох поколінь вироблялися традиція та естетика образотворчого фольклору.

Традиції самі по собі виконують велику виховну функцію, зокрема в плані морального становлення особи, адже перше значення слова походить від (лат *traditio* – передача) звичай, порядок, норма поведінки, смаки, погляди, що історично склалися й переходять від покоління до покоління [1: 59].

Кращі художні надбання талановитих майстрів минулого розвивають сучасні народні митці – К.Білокур, Н.Білоконь, І.Гончар, М.Примаченко, А.Штепа та інші.

Великий знавець і оцінювач народної творчості Максим Горький писав про українську народну пісню: “Народна поезія України – апофеоз краси. Український народ проніс через століття рабства і неволі дорогецінне багатство свого генія. Гляньте, який ласкавий і співучий світ розкривається в його безсмертних піснях. Ці слова з цілковитою підставою можна віднести й до образотворчого мистецтва, і до музичної творчості нашого народу. Всі вони впродовж віків виражали найзаповітніші прагнення і сподівання українського народу, служили задоволенню його естетичних потреб.

Слід також мати на увазі той тиск, що відбувається на молодь з боку засобів масової інформації. Пропагується іншомовна, чужа нам культура (якщо її взагалі можна так назвати). Тому необхідно протиставити їй те, що притаманне нашому народу і дати змогу відчутти єднання саме з цим – рідним, корінним і, як на мій погляд, кращим і якіснішим за те. Слід пояснити учневі, що латиноамериканська або південно-африканська культура – це, звісно, непогано, але нам притаманне зовсім інше. Приохочуючи дитину до високоякісної рідної культури, ми тим самим формуємо естетичний смак, що допоможе їй у подальшому житті.

Виховання естетичного смаку не є самоціль, а засіб прищепити людині смак не тільки до мистецтва, а й до самого життя. Виховувати в дитині художній смак – значить навчити її за допомогою мистецтва і через мистецтво бачити красу життя в усіх його проявах. Наявність смаку дасть змогу вірно оцінити все, що нас оточує, в тому числі і шквал псевдокультури.

Одне з найважливіших завдань педагога – виробити у студентів здатність насолоджуватись красою як у процесі сприймання, так і в процесі творчої діяльності. Розвинена творча фантазія, емоційність, асоціативність образів дає їм можливість з допомогою власних думок і почуттів доповнювати і розширювати образ, створений автором. Цим збагачується внутрішній світ сприймаючого, поглиблюється сприймання цільної картини світу, у центрі якого стоять людина і суспільство [2: 48].

Перш за все, мистецтво впливає на емоційну сферу людини, її почуття, повертає її думки і волю на досягнення ідеалу. Воно володіє рядом рис, які виділяють його як особливу форму людської життєдіяльності. У своєму змісті твори мистецтва виражають думки і почуття людей. У своїх художніх образах вони відображають неповторну індивідуальність, творчу своєрідність художника або ж дух народу, який виробив і доніс до нас художні цінності. Художні твори мають на меті поєднання в собі певних соціальних цілей: соціальну

дію на людину, можливість дати їй естетичну насолоду, принести радість спілкування з мистецтвом і викликати відповідну реакцію почуттів і думок, лишити слід у духовному світі особистості, тобто закликати суспільство не тільки до відображення, а й до перетворення світу.

Твори мистецтва повною мірою розкривають свою суть тільки в процесі його сприйняття, яке в кінцевому результаті і являється метою художньої діяльності.

Дякуючи образній мові, у мистецтві образно і якимось по-особливому оживають не тільки люди, предмети і саме життя, але й думки про людей, про людські мрії.

Проаналізувавши особливості емоційної сфери, ми приходимо до висновку про необхідність цілеспрямованого впливу на неї, а цей процес тісно пов'язаний з оволодінням певним обсягом знань. Тому велику увагу слід приділити саме навчанню, як одному з головних засобів виховання. Бо, як відомо, навчання і виховання є невід'ємні один від одного процеси.

Сприяти художньому відродженню нації, нарощуванню культурного потенціалу суспільства зможе учитель, який сам має високий рівень особистої культури, розвинені орієнтири естетичної оцінки. Естетичне ставлення стає одним із найважливіших факторів розвитку, засобом удосконалення освітянської справи [4: 29].

Висновки. Формування естетичного ставлення студентів є дуже важливим та актуальним питанням у наш час. Найкращі досягнення національної культури, що несуть в собі високі національні ідеї, примушують пильніше вглядатися в національне минуле, пізнавати його духовну та музичну спадщину. Сучасна музична педагогіка все частіше звертається до творів українського народу та їх авторів. Це свідчить про позитивне ставлення до вивчення спадщини вітчизняних композиторів, справжню значущість якої має визначити молоде покоління. Потрібно розвивати культуру майбутніх учителів музики на естетичних засадах пізнання сучасних українських творів, з'ясовуючи основи формування естетичного ставлення майбутніх фахівців.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Заячківська Н.М. Формування моральної культури учнів профтехучилищ на народних традиціях у процесі вивчення української літератури // Науково-методичний вісник. – Львів. – 1995. – № 3. – С. 55 – 81.
2. М.М. Кір'ян. Мистецтво як засіб формування естетичних почуттів у сфері естетичної культури особистості // Наука і сучасність. – К., 1999. – В. 2. – Ч. 3. – С. 44 – 51.
3. Лисянская О.Г. Пути развития русской и украинской музыкальной культуры. Монография. – Х., Основа, 1993.
4. Побережна Л.Л. Психолого-педагогічні засоби розвитку естетичної культури студентів музично-педагогічних факультетів // Соціалізація особистості: Зб наук праць, – К.: НПУ, 1999 – Випуск 3. – С. 28 – 34.
5. Сухомлинський В.О. Народження громадянина. – К.: Рад. шк., 1970. – 288 с.

УДК 378

Ю.В. Дзядевич

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО ІМІДЖУ У МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ

У статті розкривається проблема формування професійного іміджу у майбутніх учителів.

In the article the problem of forming of professional image opens up for future teachers.